

Настоящият раздел Ви предоставя информация относно общите и административните съдилища във Финландия.

Общи и административни съдилища — въведение

Финландските съдилища са разделени на **общи съдилища**, които разглеждат наказателни и граждански дела, **административни съдилища**, които упражняват съдебен контрол върху административните актове, и някои **специализирани съдилища**.

Понятието „Общи съдилища“ се използва за обозначаване на съдилищата с обща компетентност. С други думи, те разглеждат правни спорове, които не са от компетентността на други съдилища. Общите съдилища във Финландия включват:

20 **районни съдилища** (*käräjäoikeudet/tingsrätterna*),

5 **апелативни съдилища** (*hovioikeudet/hovrätterna*) и

Върховния съд (*korkein oikeus/högsta domstolen*).

Във Финландия обща компетентност по административни дела имат **административните съдилища** (*hallinto-oikeudet/förvaltningsdomstolarna*).

Административни съдилища с обща компетентност са Върховният административен съд (*korkein hallinto-oikeus/högsta förvaltningsdomstolen*) и областните административни съдилища. Има шест областни административни съдилища, като това са областните съдилища на Хелзинки, Хемеенлина, Източна Финландия, Северна Финландия, Турку и Вааза. Освен това островите Оланд имат отделен административен съд, наречен „Административен съд на Оланд“ (*Ålands förvaltningsdomstol*).

Върховният административен съд е най-висшият съд по административни дела.

Районни съдилища

Районните съдилища действат като съдилища от първа инстанция. Те разглеждат граждански и наказателни дела и някои дела, завеждани чрез искова молба, например за развод. Понастоящем във Финландия има 20 районни съдилища. Те се различават значително по размер, както от гледна точка на персонала, така и от гледна точка на натовареността си. Ежегодно районните съдилища разглеждат около 550 000 дела (80 000 наказателни дела, 420 000 граждански дела и 50 000 дела, заведени чрез искова молба). Общият брой на служителите в районните съдилища е около 1900 души.

Разпоредбите, с които се регламентират дейността и управлението на районните съдилища, се съдържат в **Закона за съдилищата** (*käräjäoikeuslaki/tingsrättslag*, № 673/2016) и в правилниците за дейността на районните съдилища. Съгласно закона главният съдия в районния съд е също така и административен ръководител на съда.

В районния съд може да работят и непрофесионални съдии, които участват по наказателни дела за по-тежки престъпления и дела, свързани с поземлена собственост. Непрофесионалните съдии се назначават от общинските съвети. Министерството на правосъдието потвърждава броя на непрофесионалните съдии, които следва да бъдат избрани от всяка община. Техните възнаграждения се изплащат от държавния бюджет.

Производство в районните съдилища

Гражданското производство в районния съд протича на два етапа: **досъдебно производство** и **разглеждане в съдебно заседание**. Досъдебното производство започва с представяне на писмени изявления от страните. Дела, отнасящи се до безспорни вземания, често се решават още на този етап. При досъдебното производство има устна фаза, която протича пред един съдия.

Ако на този етап не бъде постигнато споразумение, се насрочва съдебно заседание. Съдебното заседание се води пред един или трима съдии. Когато е възможно, то се провежда непосредствено след досъдебното производство.

По **наказателни дела** съставът на съда зависи от престъплението. Делата за по-леки престъпления се разглеждат от един съдия, а по-тежките престъпления обикновено се разглеждат от състав от един съдия и двама непрофесионални съдии или от трима съдии.

В **наказателното производство** се съблюдават същите принципи като при гражданските дела. Наказателното дело също може да започне с досъдебно производство. Съдът може да поиска от обвиняемия да представи доводите си преди основното съдебно заседание. Производството е устно и решението се основава на фактите и доказателствата, които са представени на съда от страните. Всички доказателства се събират по време на съдебното заседание. По наказателните дела съдебното заседание също се провежда непосредствено след досъдебното производство, когато това е възможно. Съставът на съда не може да бъде променен след започване на съдебната фаза. При определени в закона условия някои наказателни дела могат да се разглеждат по реда на писмено производство, без да се провежда съдебно заседание.

Ако съдът не достигне **консенсус** по решението, се провежда гласуване; всеки член от състава има право на един глас. Когато по гражданско дело има равен брой гласове, гласът на съдията има решаваща тежест; ако става дума за наказателно дело, налага се по-лекото наказание.

Съдебното решение се състои от диспозитив и мотиви. В повечето случаи решението обикновено се произнася в края на съдебното заседание. При големи или по друга причина сложни дела обаче решението може да бъде постановено до две седмици след съдебното заседание. В този случай страните могат да получат решението в писмен вид от секретариата на съда.

Апелативни съдилища (*hovioikeudet*)

Във Финландия има пет **апелативни съдилища**: Хелзинки, Източна Финландия (в Куопио), Рованиеми, Вааза и Турку.

В качеството си на въззивна инстанция апелативните съдилища разглеждат жалби и възражения срещу решения на районните съдилища. В някои случаи апелативните съдилища могат да действат и като съдилища от първа инстанция. Така например те разглеждат дела, свързани с престъпления по служба, които засягат съдии или старши длъжностни лица на административните съдилища, които са от тяхната компетентност. Всеки апелативен съд отговаря също така за упражняването на надзор над работата на районните съдилища, намиращи се в рамките на неговата юрисдикция, както и за определени въпроси, отнасящи се до управлението на съдилищата, като например даване на становище относно кандидатите за длъжността съдия в районен или апелативен съд, което се представя на Съвета за назначаване в съдебната система.

Апелативният съд трябва да издаде това становище в предвидения от закона състав. Председателят на апелативния съд носи отговорност за работата и продуктивността на съда.

Апелативният съд се разделя на **отделения**. Всяко отделение се състои от ръководител и други съдии. Обикновено делата се разглеждат от тричленен съдийски състав.

Производство пред апелативните съдилища

При някои наказателни и граждански дела апелативният съд трябва да допусне жалбата до разглеждане. Условието за допускането на жалбите до разглеждане са уредени от закона. Разглеждането на делото става или по реда на писмено производство, или в устно съдебно заседание.

Върховен съд (*Korkein oikeus*)

Върховният съд е най-висшата апелативна инстанция във Финландия. Той е разделен на състави, при които е налице кворум, ако присъстват петима членове.

За да бъде сезиран Върховния съд, заинтересованата страна трябва да поиска разрешение за обжалване срещу решение на даден съд.

Върховният съд разглежда искането и взема решение относно допустимостта на жалбата в конкретния случай. Решението се взема от **състав**, включващ двама или трима членове. Разрешение за обжалване може да бъде дадено само на основанията, предвидени от закона.

От 1980 г. насам Върховният съд осигурява единството на съдебната практика. На практика решенията на Върховния съд създават правна норма, която другите съдилища трябва да спазват при решаването на подобни дела. Не се изисква разрешение за обжалване за делата, разгледани от апелативния съд като съд от първа инстанция.

Върховният съд се ръководи от **председател**. Другите членове на Върховния съд се наричат съдии от Върховния съд. Докладчици по делата могат да бъдат главният секретар, неговите сътрудници, старши съдебен секретар или младши съдебен секретар.

Наред с осъществяването на правораздавателна дейност, Върховният съд отговаря също така за временното назначаване на съдии в общите съдилища за срок над една година. Той също така дава становища по законопроекти и по молбите за президентско помилване, подадени до президента на Финландия.

Производството пред Върховния съд обикновено е **писмено**, но може да се провеждат и **устни изслушвания**, ако това е необходимо.

Общи административни съдилища

Административни съдилища

Съгласно Конституцията на Финландия законът трябва да бъде безусловно зачитан във всяка публична дейност. Лицата или правните образувания, които считат, че решение на държавен или местен орган по въпрос, който ги засяга, е незаконосъобразно, по принцип могат да обжалват това решение.

Когато публичен орган издава решение, той трябва да предостави информация за реда и условията за неговото обжалване. В редица случаи е възможно първо да се поиска от издаващия административен орган да извърши корекция. Ако страната не бъде удовлетворена, тя може да подаде жалба пред **административен съд**. Съдебните райони на административните съдилища са съобразени с териториалното устройство на областите във Финландия, така че всеки съдебен район обхваща една или няколко области.

След като бъде сезиран административният съд разглежда законосъобразността на обжалваното административно решение. Ако жалбоподателят е неудовлетворен от решението на административния съд, в повечето случаи е възможно да го обжалва пред Върховния административен съд или поне да подаде молба до Върховния административен съд за разрешение за обжалване.

Административните съдилища са регламентирани в Закона за административните съдилища (*hallinto-oikeuslaki/lag om förvaltningsdomstolarna* 430 /1999), Правителственото постановление относно компетентността на административните съдилища (*valtioneuvoston asetus hallinto-oikeuksien tuomiopiireistä/statsrådets förordning om förvaltningsdomstolarnas domkretsar* 865/2016) и в правилниците за дейността на отделните съдилища. Процесуалните разпоредби, прилагани от административните съдилища, се съдържат в Закона за административното съдопроизводство (*hallintolainkäyttölaki/förvaltningsprocesslag* 586/1996).

Ежегодно в административните съдилища се подават приблизително 20 000 жалби. По-голямата част от делата са образувани по жалби, но административните съдилища разглеждат също и спорове между административни органи и решенията на административните органи, за които е нужно тяхното одобрение. Класификацията в съдебния регистър включва близо 300 различни категории дела, което е показателно за голямото разнообразие от въпроси, разглеждани от административните съдилища. Административните съдилища са общи областни съдилища и по правило разглеждат всички дела от компетентността на административното правосъдие. Има обаче няколко категории дела, които се разглеждат само от определени административни съдилища:

Административният съд на Хелзинки има изключителна компетентност по дела, свързани с данъка върху добавената стойност и митата;

Административният съд на Вааза има изключителна компетентност по дела, свързани с разрешения и принудителни действия съгласно Закона за водите и Закона за опазване на околната среда;

Административният съд на Хемеенлина разглежда всички жалби, свързани със земеделски субсидии, подкрепа за развитие на селските райони и структурна подкрепа за селското стопанство;

Административният съд на Северна Финландия разглежда жалбите по въпроси, свързани със субсидии за отглеждане на северни елени и природосъобразни стопанства, както и по определени въпроси от обхвата на Закона за сколтите (*koltlaki/skolltag* 253/1995).

Административният съд се състои от главния съдия и съдиите от административния съд. Главният съдия ръководи работата на съда и отговаря за неговата ефикасност. За целите на извършваната от него дейност административният съд може да бъде разделен на отделения. Всяко отделение се ръководи от съдия с юридическо образование, който се назначава за ръководител на отделението. Освен съдии, персоналет на административните съдилища включва докладчици по делата и съдебни секретари. В административните съдилища обикновено работят около 550 души.

Състави на административния съд, постановяващи решения

Административните съдилища са колегиални съдилища, при които е налице кворум обикновено при трима присъстващи членове. Членовете на административния съд са главният съдия и съдиите от административния съд. По определени дела, като например по въпроси, свързани с психичното здраве или поемането на грижата за дете, при разглеждането на делото и вземането на решение по него участва и член, който е експерт в съответната област. Делата във връзка със Закона за опазване на околната среда и Закона за водите се разглеждат от съдебен състав, в който участват членове с юридическо образование и експерти в областта на естествените науки или инженерството. Обикновено съдебният състав по такива дела включва четирима членове.

Някои по-лесни дела могат да се разглеждат от административните съдилища и в по-малък състав, при условие че това не поражда риск за правната защита на страните.

Решения по някои посочени в закона жалби могат да бъдат постановени от състав от двама членове, когато въпросът е ясен и не изисква ново тълкуване на закона. Това включва някои жалби, свързани с доходи, недвижими имоти, данъци за превозни средства и строителни разрешения. Ако членовете на двучленния състав не постигнат съгласие относно решението, по делото трябва да се произнесе редовен тричленен състав. Едночленен състав може да разглежда например жалби, свързани с плащания на глоби за паркиране, такси за теглени превозни средства, шофьорски книжки и глоби за градски транспорт. Едночленен състав може да разглежда и всички временни забрани за изпълнение, както и да забранява или да спира принудителното изпълнение на данъци или плащания.

Производство пред административните съдилища

Производствата по делата пред административните съдилища протичат главно в писмен вид, но през последните години все по-често се прибегва и до устни прения и огледи на място. Броят на устните производства се е увеличил значително по делата, свързани със закрила на детето или чужди граждани.

По правило жалбоподателят или ищецът е задължен да представи своите искания и основанията за тях. Административният съд обаче носи *служебно* отговорност за надлежно изясняване на фактите по делото. Съгласно Закона за административното съдопроизводство административният съд трябва да разгледа делото така, че да се осигури безпристрастност, справедливост и надлежно прилагане на процедурата. Административните съдилища се стремят да разглеждат делата по реда на тяхното завеждане. Някои дела обаче подлежат на спешно разглеждане. След сезирането на административния съд докладчикът подготвя делото. Докладчици в административните съдилища могат да бъдат и помощник-съдии и нотариуси, понякога и административни съдии. Докладчикът изисква от съответните административни органи да предоставят всички необходими становища или доклади и отговаря за изслушването на страните.

След завеждане на делото се разглежда дали са спазени изискванията за допустимост, а в случаите на обжалване се изисква органът, издал обжалваното решение, да представи становище и съответните доказателства. След това се изслушват всички други заинтересовани лица и жалбоподателят.

Докладчикът изготвя проект на решение по делото. Съдиите разглеждат документите и проекта на решение, след което делото се решава на заседание на административния съд.

Административният съд взема предвид всички обстоятелства по делото и преценява кои от тях са от значение за решаването му. Ако членовете, които трябва да постановят решението, не постигнат съгласие, се пристъпва към гласуване. Докладчикът има право да изрази особено мнение по делото. След заседанието мотивите за решението могат да бъдат доуточнени и след като решението бъде подписано, то се връчва на страните.

Върховен административен съд (*Korkein hallinto-oikeus*)

Върховният административен съд е съдът от последна инстанция по административни дела и разполага с най-големи съдебни правомощия по свързани със съдопроизводството въпроси.

Повечето от делата, които се разглеждат от Върховния административен съд, са образувани по жалби срещу решения на други административни съдилища. В някои случаи жалбоподателят трябва да подаде първо молба за разрешение за обжалване до Върховния административен съд. Във Финландия могат да се обжалват и решения на правителството или на даден министър, т.е. на органите, съставляващи най-висшата изпълнителна власт.

Върховният административен съд може също така да дава становища и да внася предложения по законодателни въпроси. Освен това той упражнява контрол за спазването на съдопроизводствените правила от неговата компетентност. Негово задължение е да гарантира, че административната съдебна система е хармонизирана и ефективна. Върховният административен съд отговаря и за временното назначаване на съдии в административния съд за срок над една година.

Дейността на Върховния административен съд се ръководи от неговия председател. Останалите членове на Върховния административен съд се наричат съдии от Върховния административен съд (*hallintoneuvos/förvaltningsråd*). Техният брой е около двадесет. Освен това във Върховния административен съд работят около 50 докладчици и също такъв брой други служители. Върховният административен съд е разделен на състави. Персоналът се ръководи от главния секретар.

Ежегодно във Върховния административен съд се подават около 6 000 жалби. Делата, заведени пред Върховния административен съд, обикновено се разглеждат от петчленен съдийски състав. Отказ за даване на разрешение за обжалване може да бъде даден от състав от трима съдии. При дела по Закона за водите и Закона за опазване на околната среда, както и по дела, отнасящи се до някои права на интелектуална собственост, като например патенти, съставът включва членове с юридическо образование и двама членове експерти на половин работен ден. Членовете експерти са със статут на независими съдии. Във Върховния административен съд разглеждането на делата става предимно чрез писмена процедура; годишният брой на устните изслушвания и огледите на място е по-малко от десет.

Бази данни и уебсайтове с правна информация

Название на базата данни

[Уебсайт на Finlex](#)

[Уебсайт на финландската съдебна система](#)

Безплатен ли е достъпът до уебсайта или базата данни?

Да, достъпът е **безплатен**.

На уебсайта [Oikeus.fi](#) се съдържа информация относно съдебната система на Финландия. Това е централизирана онлайн услуга за тези, които търсят информация за съдилищата, прокурорите, съдебните изпълнители, бюрата за правна помощ и други публични органи, действащи в областта на правораздаването във Финландия.

В него е включена например най-новата съдебна практика на апелативните и административните съдилища. По-подробни бази данни относно Върховния съд, апелативните съдилища, административните съдилища и специализираните съдилища може да бъде намерена чрез безплатната [услуга Finlex](#), поддържана от Министерството на правосъдието на Финландия.

Последна актуализация: 02/02/2021

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите.

Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.